

ДИСПРОПОРЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК НАСЛІДОК ПАРМАНЕНТНОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Визначення оптимальної структури капіталу є чи не найбільш неоднозначним та комплексним питанням у сфері фінансового менеджменту, оскільки кожне підприємство в процесі господарської діяльності використовує як власні, так і позикові ресурси. В економічній теорії питання впливу структури капіталу на ринкову капіталізацію компанії не набуло достатньо прагматичного розгляду. Разом з тим, варто зазначити, що в реальних умовах функціонування компанії менеджери не опираються на певну визначену концепцію оптимальної структури капіталу задля прийняття управлінських рішень, а більшої уваги надають поточним та оперативним питанням.

Розвиток спочатку національних, а згодом і глобальних фінансових ринків і, як наслідок, розширення можливостей компаній в питаннях залучення довгострокового фінансування, неминуче призвело до розвитку досліджень питань структури капіталу. Сфера встановлення взаємозв'язку дисбалансу структури капіталу підприємств та фінансових криз зосереджує в собі два аспекти: наслідки кризи для структури капіталу вітчизняних підприємств та вплив процесів оптимізації структури капіталу на перебіг кризових явищ в країні.

За Є.Р. Жоровою, розбалансованість структури капіталу «у підсумку може спричинити нестачу фінансових ресурсів, втрату фінансової стійкості та руйнування ефекту синергії діяльності, що тягне за собою появу інших факторів кризового стану підприємства» [1].

Динамічні зміни середовища, разом з мінливістю та нестатичністю його ендогенних та екзогенних складових спричиняє збій руху фінансових потоків, який, на думку В.Б.Кочкодана, «призводить до дисбалансу структури капіталу, зниження фінансової стійкості підприємства, а саме зміни кредиторської заборгованості підприємства у вигляді заборгованості з заробітної плати, запасів сировини і матеріалів на складі і виробництві, грошових коштів в касі і на розрахункових рахунках підприємства, прибутку тощо» [2].

Тобто, як економічна категорія поняття «структура капіталу» має значний вплив на показники операційної, інвестиційної та фінансової діяльності суб'єкта господарювання, а також його темпи розвитку. Оптимальна структура капіталу являє собою таке співвідношення використання власних і позичених коштів, при якому забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість

Визначення оптимальної структури капіталу для підприємств залежить від таких факторів як: форма власності, етап розвитку галузі, масштаби господарської діяльності, фіскальна політика, грошово-кредитна політика та низки інших. Варто акцентувати увагу й на те, що за різних етапів життєвого циклу підприємства цілі формування структури капіталу теж відрізняються (рис. 1). Е. Фламхольц диференціював 7 унікальних стадій життєвого циклу підприємства, що окреслюють певні закономірності в розвитку будь-якого підприємства, при чому кожна з них характеризується набором стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу, що відображається на підходах до оптимізації структури капіталу.

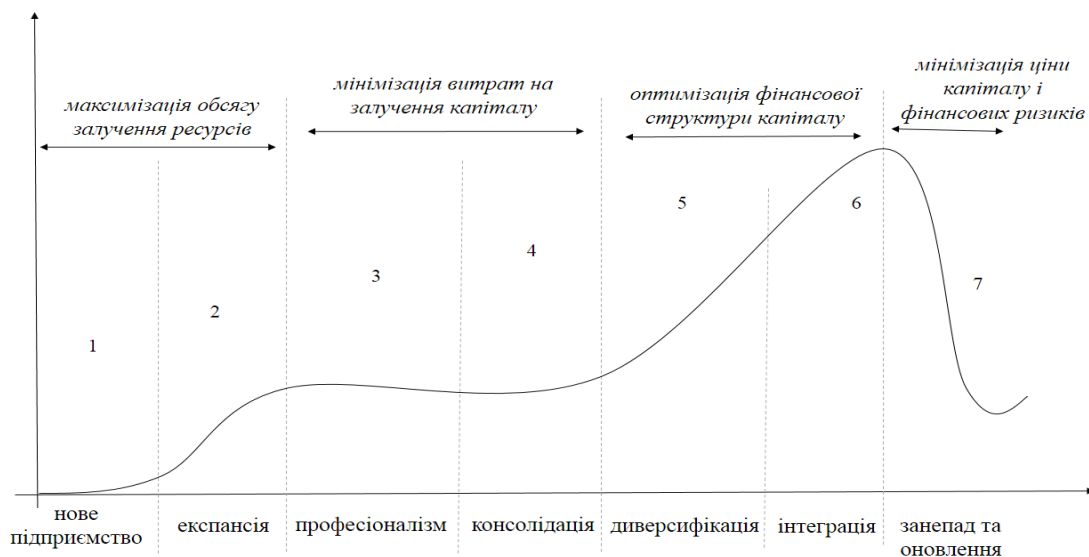

Рис.1. Цілі формування структури капіталу на різних етапах життєвого циклу підприємства
Джерело: розроблено автором на основі [3]

Аналіз динаміки деяких показників балансу вітчизняних підприємств (рис. 2) свідчить про те, що в Україні виявилась стійка тенденція зростання обсягів позикового капіталу у загальній структурі фінансових ресурсів протягом періоду, що досліджується. Однак, у 2017 р. спостерігалось зниження обсягів капіталу, що свідчить про несприятливі загальноекономічні умови та неефективне фінансове управління суб'єктів ринку.

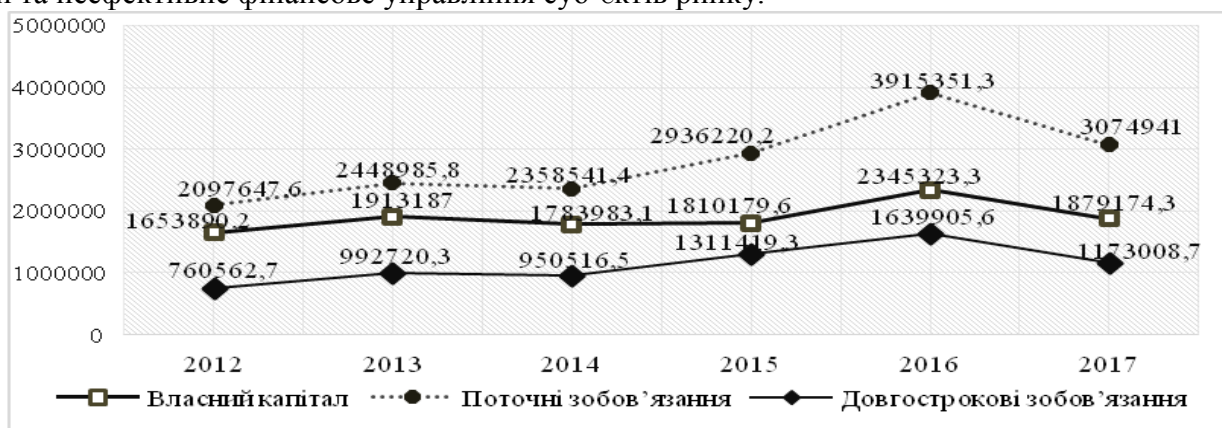

Рис. 2. Динаміка показників балансу великих та середніх підприємств України за 2012–2017 рр., млн.грн.

Джерело: складено за даними [4]

У сучасних умовах зросло значення вдосконалення структури капіталу, оскільки тільки його оптимальна структура дозволяє будь-якому підприємству найповніше реалізувати свої виробничі можливості. Зважаючи на постійну зміну факторів зовнішнього середовища, підтримання оптимального співвідношення власного і позикового капіталу підприємства на протязі тривалого часового відрізка у вигляді конкретного значення неможливо. У зв'язку з цим, логічно та доцільно визначити діапазон допустимих значень структури капіталу підприємств, наприклад, для окремих галузей.

Найважливішою формою управління капіталом підприємства повинні стати ті рішення, що дозволяють вирішувати ключові проблеми фінансування та вмикають «зелене світло» кожному кроку на шляху до підвищення показників платоспроможності, ліквідності, прибутковості.

Список використаних джерел:

1. Жорова Є.Р. Оптимізація фінансової структури капіталу підприємства / Є.Р. Жорова // БізнесІнформ. 2014. – № 4. – С. 330–333
2. Кочкодан В.Б. Синтез механізмів управління структурою капіталу підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.04 «економіка та управління підприємствами» / Кочкодан Володимир Борисович – Хмельницький, 2008. – 23 с.

3. Flamholtz E.G. Managing the Transition from an Entrepreneurship to a Professionally Managed Firm. San Francisco: Jossey-Bass. 1986.

4. Показники балансу великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності станом на 30 вересня 2017 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/fin/sbp/sbp_u/sbp_9_17_u.htm.